

Kocsis Csaba

Kenyér és sör

Valamikor vezettem naplót, de elveszett. Emlékeim, mint az őszi napsütésben úszó ökörnyálak tűnnek el a semmiben. Persze én is nagy ökör vagyok. Elfüstölt a múltam, pedig nem dohányzom. Nincs lakásom, kocsim, családom. Olyan vagyok, mint a meztelen csiga. Biga. Az még megvan. Ha levetném magamról ezeket a használt göncöket, kellene egy fügefalevél, amivel eltakarhatnám. A Paradicsomon kívül. Itt, a Barbaricumban.

Nincsenek véletlenek. Mégsem szidom az Istent, nevét számra hiába nem veszem. Mert ahogy Szabó Tibor barátom írta, a Mindenható nem ott és úgy segít, ahogy mi köznapi emberek elképzeljük.

Kezdetben nem írtam naplót, csak verseket:

*Érted élek
te drága lélek
Szép vagy
mint egy
virágének.
Két szép szem
két karcsú láb
való néked:
Érted élek
te drága lélek!*

Ezt még általános iskolában vettem papírra. A lányt, akihez írtam, egyszer láttam. Szőke volt. Az akkori alakjára nem emlékszem, csak a szemére. (Engem ez fogott meg minden lányban. Ha nem a szeme, akkor a tekintete. Ha édes..., vagyis beszédes.) Tibor is ismerte azt a lányt. Ő jobban imponált neki. Ezt sohasem tudtam megemészteni. Nem értettem, miért nem engem szeret mindenki. Nagyon jó fejnek tartottam magam. Most is. Lehet, hogy ezért maradtam egyedül. Feri hegedült. Azt mondták, nagy művész lehetett volna. Apja azt kívánta, legyen katona, ország őrizője. De visszatérek még Tiborra, mert elfelejtem a mondandómat. Levezett Rózsikával. Azt mondta, találkoztak is. Ezt már nem bírtam elviselni. Sírtam. Aztán írtam. Levelet. Nemtelen cselekedet volt. Otromba tréfa, hazugság, áruulás, sárdobálás. A címzett visszaküldte. Nem nekem. Tibornak. Tagadtam mindent. Kezdetben Istent is. Nem hiába nem lettem a helyem. Tibor azzal vádolt, hogy szemét vagyok. Megittunk egy üveg bort.

– Okádék! – ordította.

Ezt vágta a fejemhez. Lerókáztam. Borban az igazság. Tibor dühös volt és mégis vigasztalt. Azóta nem borozok. Sörözök. Pedig borvidéken tanultam. Erdésznek. Volt protekcióim. Családi tradícióim. Apám nem értette, miért nem Szegedre megyek. Ő ott végzett. Szerette. Mindenki szeret fiatalnak lenni. Utólag. A fiatalság is egy állapot, mint az öregség. Egert választottam, ezt a kis északi ékszerdobozt, tucatnyi tempomával, borospincével, hangulatos kocsmáival és Rózsikával. Titkon azt reméltem, mégis összejövünk. Tibor is odajött, katonai szakközépiskolába, a hevesi megyeszékhelyre. Haragudtam rájuk, kis fikákra, bakajelőtekre, mert teljesen lerontották az egri diáktársadalom nemenkénti számarányát. Fialat kosok és nem okosok. Mi sem. Ostobák és tudatlanok vagy inkább naivak.

Kerge kamaszok voltunk. Egy iskolába kerültünk a főutcán. Erdészek és katonák és egy nagy múltú gimnázium. Bakonszegi Feri, a hegedűs és az én Tiborom az F-be járt, mi negyvennyolcan az E-be. Feriék a laktanyába laktak, mi a város másik végén. Bodoki Pistával ültünk egy padba. Ő is bánomfalvai legény volt, akár csak én. A kollégiumban kis zászlócskával jelölték, ki honnan érkezett. Miénk volt a legdélebbi jelzés a falra függesztett térképen. A napsütötte Bánomfalvát barna kis zászlócskával jelölték, mert erdészek voltunk.

A csoportvezetőm nem fogadta el a feléje nyújtott jobbomat, mikor megérkeztem. Csak mosolygott nem létező bajusza alatt; mit akar ez a kis suttyó, tanulja meg a rendet, a fegyelmet. Ez a cinikus ajakrezdülés mindig eszembe jut, ha rá gondolok, pedig nem volt rossz ember. Míg a többiek tanultak, én sakkoztam. A nevelőtanárom szerette ezt a játékot, és nem értette, miért hozok annyi rossz jegyet az iskolából, ahol engedünk a negyvennyolcból. Volt, akit elüldöztünk az osztályból. Kegyetlen ifjúság. „Öld meg a disznót, folyjon a vére!” Vérért nem kívántuk a disznóknak, de nem hullajtottunk könnyeket a menekülők után. Volt, akit a tanáraink utáltak ki. Nem ismerte akkor még a demokráciát a magyar társadalom, és azóta sem. Nem is fogja.

Két évig „nyilasmisik” voltunk, és hiába fogadkoztunk, mi sem kíméltük az elsősöket. Nyilasmisi-koromban kezdtem naplót írni. A kitolásokról, a megaláztatásokról. Harmadikban már nem éreztem késztetést rá, hogy leírjam, ki mennyit ivott. Pedig ezzel előszeretettel hengegtünk, kérkedtünk mások előtt. Furán festett együtt a négy bihari. Két katona, két erdész, a négy zugivó, mert bujkálni kellett – a tanárok és a rendőrök elől –, ha inni akartunk. Miattam csak keveset boroztunk, mert én nem bírtam megszeretni. Tibor miatt. Mindig az árulásomra és első részegségemre emlékeztetett.

Aztán öttagúra bővült a társaság. Az ötödik Rózsika lett. Ott hagyta Gyöngyöst, és beiratkozott a gimnáziumba. Mikor már nem számítottunk rá, előkerült. Nem is tudta meg soha, hogy miatta jöttünk ide. Feltűnően keveset beszélt Tiborral. Biztos megunta a leveleit.

Akkor került az első bejegyzés a naplómban újra, mikor megláttam Bodoki Pistával

Rózsikát. Mind a kettőt a barátomnak éreztem, mégis úgy éreztem: elárultak. Talán azért, mert egyke vagyok. Egyedüli gyerek, aki nem szeret osztozkodni senkivel. Nem csak tárgyakon, hanem nőknél és barátokon sem. Szeressék egymást úgy-ahogy, de engem jobban. Mert nekem ez kell, mert nekem ez jár!

Addig jár a korszak a kútra, míg el nem török. Bennem is széthullt valami. Darabokra. Pista látta, hogy szenvedek. Kezdetben élvezte is. Szívesen gyötört volna még egy darabig, de nem tudott egy lány mellett sokáig kitaranni. Szakítottak, de a barátság megmaradt. Tibor még tett egy halvány kísérletet, hogy a gyermekkori szerelem tüzeit felszítsa, de maga sem hitt benne igazán. Nekem azonban igazán csikókedvem kerekedett.

Most én következtem. Tanulás helyett sakkoztam és a szabadidőmben Mónikával jártuk a város szűk utcáit, a vár rejtett zugait, a Népkert árnyas részeit. Egy kicsit hanyagoltuk a barátainkat, akik így kedvükre borozgattak. Nekem maradt a sör és Rózsika. Bár azt mondta, hogy a sör bűdös. Én ezt nem éreztem. Három deci sör, két deci habbal, hogy keressen a csapos. De én jobban szeretem azokat a kocsmákat, ahol tisztességes adagot szolgálnak fel. Ahol elmosás a poharat. Ahol a sör több, mint három-, de kevesebb, mint hét fokos. Ahol 150 mozduletot végeznek egy csapolás alatt. De ez inkább már csak később számított. Ha Rózsika nem volt ott, mindegy volt milyen és mennyi. Csak ártson. A naplómnak megírtam, mennyire szerelmes vagyok, hogy nem tudnám elképzelni az életemet Rózsika nélkül. Ha szóba hoztam a terveimet, Tibor kinevetett.

– Hülye vagy! – zárta le ilyenkor a beszélgetést.

Nem vitatkoztam. Borban, Tiborban az igazság. Persze ez nem vigasz. Nekem!

Együtt töltöttük a szilvesztert. Öten. Rózsika volt az egyedüli lány, a többiek nem tudtak vagy nem akartak magukkal hozni senkit. Félrehúzódtunk. Megtörtént a nagy esemény, ölekezés és egybeolvadás. Csókok és könnyek, mint a filmekben. Nekem jó volt. Nagyon. Rózsika pityergett. Nem tudtam megvigasztalni. Nem is akartam. Ő elvesztett valamit, én pedig nyertem egy világot. Visszavonhatatlanul. Meg kellett ünnepelem!

Egyik sört a másik után hajtottam fel. Már nem is érdekelt annyira a szerelem. Rájöttem, milyen fontosak a barátok, akiket Mónika miatt elhanyagoltam. Most mindent be akartam pótolni, amit az elmúlt fél évben elmulasztottam. Jókat röhögtünk Tibivel és Pistával. Az sem zavart, hogy Rózsika elvonult Ferivel, aki egész éjjel hegedült neki. Szépen húzta...

Rózsikával azután már csak társaságban találkoztunk. Kettesben soha. A nagy esemény elsodort minket egymástól. Megint hanyagoltam a naplóm. Már nem sakkoztam, Rózsikáztam, csak söröztem. Nem a jól bevált ötessel poharaztam. Hanem azzal, aki éppen adódott.

Ferit meg akarták buktatni matematikából, mert felvételizni akart a katonai főiskolára, de megszánta a jovialis öregúr, a boldog békeidők Fradi drukkere, a mindig ki-

mért, de következetes matematikatanár és átengedte. Fel is vették. Katona lett, ország őrizője, ahogy az apja akarta. Rózsikát feleségül vette, és elköltöztek egy kisvárosba, a Tisza mellé. Egy ideig tartottuk a kapcsolatot, mert engem is odavittek. Sokat köszönhettem Ferinek, mert elsimította a disznóságaimat, és gyakran aláírta a kiskönyvem, hogy hazamehessek. Talán túlságosan is engedékeny volt. Szerintem azért, hogy ne találkozhasak Rózsikával. Az angyalbőrben rádöbbsentem, hogy ő volt az egyetlen, akit érdek nélkül szerettem. Mondtam is Ferinek, ha nem akarja, hogy Rózsikával találkozzam, legalább hozza be a hegedűt, és játsszon nekem. Csak legyintett, de aztán különös tekintettel bámult rám:

– Igen? Zenét akarsz?

Elém tett egy üveg italt, egy poharat és bezárt a szobájába. Tétován kortyolgattam a vizespohárból, mert nem tudtam, mire megy ki a játék. Aztán hallottam, hogy matat valaki a zárral.

Feri állt az ajtóban: csapzottan, hóna alatt a hegedűvel.

– Maistro – hörögte –, hegedűszót akart? Akkor hallgass!

Ismerős volt a dallam. Ezt játszotta hat évvel ezelőtt azon a szilveszteri éjszakán Rózsikának. Aztán se szó, se beszéd, a falhoz csapta a hangszert. Töltött magának. Lehajtotta, és rázuhant az asztalra. Csendesen kioldalogtam. Már nem találkoztam vele többet, mert két nap múlva elvezényeltek Lentibe. A tízéves osztálytalálkozón tudtam meg, hogy lett egy fia. Egy időre abbahagyta az ivást, de aztán újra kezdte. Mikor Rózsika visszaköltözött Egerbe, ő már nem követte. Elővette a szolgálati fegyverét, és föbe lőtte magát. Azóta nem iszom töményt, csak sört.

Pista édesapja elintézte, hogy lakást kapjak, mint párttitkár ez volt az utolsó jótéteménye. Én pedig örültem, hogy sikerült. Még akkor is, ha jelzálogot jegyeztettem a lakásra. Úgy véltem, ennyi hitellel még elboldogulok.

Kint jártam a határban, nagy területeket fásítottam, és egyre csak írtam. Néha beleszaladtam egy váratlan kapcsolatba, de a családalapítás egyre távolabb került. Aztán már nem volt miért naplót írni. Szakcikkeket küldözgettem az egyik üzemi lapba. Úgy éreztem, az Isten is újságírónak teremtett. Felkértek, szervezzem meg a megyei lap mellékletét, hisz' kisujjamban van a vidék, és ahhoz képest, hogy nincs főiskolám, nem is írok olyan rosszul. Mikor felvettek a céghez: ünnepeltük. Nem a szerkesztőségben, hiszen ott én azért még csak egy senki voltam, hanem hármásban. Bodoki Pista, aki a bánomfalvi rendőrkapitányság elismert nyomozója lett és Szabó Tibi, aki abbahagyta az egyetemet, mert a kőolajosoknál olyan jól keresett, hogy már nem is vágyott diplomára. Több üveg bort megittak a tiszteletemre, én meg csak söröztem. Tibi bejelentette, hogy nősül, és a házasságkötés után külföldre megy, mert ott még többet lehet keresni.

Aztán teltek, múltak az évek. Éppen a negyvenedik születésnapomat ünnepeltük Pistával, mikor jött a hír, hogy a barátunkat lelőtték. Két gyerek maradt utána. A te-

metésére nem mentünk el, de bontottunk egy üveg bort a tiszteletére. Nem volt benne vigasz. Ezért újra elő kellett vennem a naplót és a sört. Most először írtam le, hogy milyen egyedül érzem magam!

Harminc település gondja-baja tartozott hozzám az újságnál. Szerettem a munkámat. Sajnos a cégnek egyre nehezebben ment. Az a sok pénz, amivel idecsábítottak, kezdett apadni. Először azt mondták, vegyek telefont, és felszólítottak, ne kerékpárral járjak a településekre, mert rontom a lap renomóját. Vettem egy kis japán masinát. Pontosabban lízingeltem. Az autó nem az enyém, hanem a banké, akár csak a fizetésem kétharmada. Öltözködni már nem öltözködöm, csak turkálóból. Kezdetben ezt olyan megalázónak tartottam, de nincs pénzem ruhára.

Tegnap megállított a rendőr. Lejárt az a utóműszaki engedélye, bevonja az iratot. Eleinte nem értettem. Most költöttem a járgányra több tízezer forintot. Voltam Nagyváradon is, de senki sem szólt. Úgy látszik, már a határ sem az, ami volt. Persze nem sírom vissza a régit. Hívtam Pistát, de azt mondta, most nem tud segíteni, most van folyamatban a nyugdíjazása, nem kockáztat. Ez az én saram. Az autószalokban is csak mosolyogtak rajtam, ők aztán nem nézik a papírt, miért nem voltam figyelmesebb? Ők csak a pénzt gyűjtik be a kis szerviz és a nagy szerviz után. Ha nincs autó, nem tudom elvégezni a munkámat, legalábbis nem úgy, ahogy szeretném. Kivettem az összes szabadságomat. Legalább a naplónak elmondhattam az összes panaszomat.

A vizsgáztatásra nem kellett külön költenem, mert fiatal a kocsis. Most volt hatéves. Örömmel vezettem újra. Kiküldtek. Mezőagárra. Írjak egy tényfeltáró riportot a szociális lakástámogatással kapcsolatos visszaélésekről. Nem értem oda. Bánomfalva után, a kettős kanyarban megcsúsztak a kerekek. Pörögtem, mint a nehezen induló bűgőcsiga. Egyszer, kétszer, háromszor. Ennyi volt az élet – gondoltam –, aztán első-tétült minden.

A kórházból saját felelősségemre hazaengedtek, de még nem tudtam egyenesen járni. A főszerkesztő hiányolta a cikket. Azt mondta, nem kíváncsi a részletekre. Ha nem küldöm, mehetek Isten hírével. Az autó totálkáros lett. Nem az enyém, a banké, de a részletet továbbra is fizetem. A naplóm is odalett. Elégett.

Pista megnyugtató, ha elárverezik a lakásomat, aludhatok náluk, a nyári konyhában. Hozott egy láda sört, hogy ne unatkozzak, míg lábadozok. Sajnos az amúgy becses nedű egy kicsit meleg, mert az áramot kikapcsolták, és a hűtő sem működik. Ha kiteszem az erkélyre az üvegeket, hajnalra meghűl. Három és hét fok között a leg-tökéletesebb. A kenyeret frissen, melegen, a sört hidegen szeretem. Most még sötét van, de ha kivilágosodik, megkeresem azt az üres füzetet, amelyiket már kinéztem naplónak. Írni szeretnék. Azt, hogy jó lenne egy család, jó lenne egy gyerek, mert jó lenne hinni, jó lenne tovább élni valamiben. Mert nekem már csak ez az egy barátom maradt, Bodoki Pista. De a nyugdíjasokról tudom, hogy elfoglaltak.

Hol fogunk élni, ha lesz családom? Azt még nem tudom. Van itt vagy harminc falu, ami a szívemhez nőtt. Majd csak befogadnak valahol!